

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

- 1) odczytuje sens całego tekstu (...) oraz wydzielonych fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcje na tle całości;
- 2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (...) i popularnonaukowych;
- 4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście.

2. Samokształcenie i docieranie do informacji.

- 1) szuka literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień; selekcjonuje ją według wskazanych kryteriów (w zasobach bibliotecznych korzysta zarówno z tradycyjnego księgozbioru, jak i z zapisów multimedialnych i elektronicznych, w tym Internetu);
- 2) korzysta ze słowników i leksykonów, w tym słowników etymologicznych i symboli;
- 4) sporządza opis bibliograficzny (...), bibliografię danego tematu.

3. Świadomość językowa. Uczeń:

- 1) analizuje i definiuje znaczenia słów;
- 4) rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu (...);
- 5) wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady odmian (...) polszczyzny;
- 7) rozróżnia pojęcia błędu i innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi (...);

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń:

- 1) prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki;
- 2) określa problematykę utworu;
- 3) rozpoznaje konwencję literacką (...).

2. Analiza. Uczeń:

- 1) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje (...)
- 2) dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne określonej epoki (...)
- 3) analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe (...), wynikające ze zmian historycznych;
- 5) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty.

3. Interpretacja. Uczeń:

- 1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji);
- 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne);
- 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych tekstach literackich;
- 4) odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

- 1) dostrzega związek języka z wartościami, rozumie, że język podlega wartościowaniu, (np. język jasny, prosty, zrozumiały, obrazowy, piękny), jest narzędziem wartościowania, a także źródłem poznania wartości (...);
- 2) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne;
- 3) dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłości) oraz rozumie źródła tych konfliktów.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy dłuższy tekst pisany lub mówiony (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;
  - 2) przygotowuje wypowiedź (wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, sporządza plan wypowiedzi, dobiera właściwe słownictwo);
  - 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną (...);
  - 4) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu) (...);
  - 6) opracowuje redakcyjnie własny tekst (...).
3. Świadomość językowa. Uczeń:
- 1) operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (...).

IV etap edukacyjny, język polski - poziom rozszerzony

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń
- 2) twórczo wykorzystuje wypowiedzi krytycznoliterackie i teoretycznoliterackie (np. recenzja, szkic, artykuł, esej);
2. Świadomość językowa. Uczeń:
- 2) dostrzega związek języka z obrazem świata;
- 4) postrzega styl potoczny jako centrum systemu stylowego polszczyzny (...).

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Analiza. Uczeń:
- 1) wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym) (...).
- 3) rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej (...);
- 4) dostrzega w utworach parodię, parafrazę i trawestację, wskazuje ich wzorce tekstowe;
2. Interpretacja. Uczeń:
- 2) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich;
- 4) konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi.
3. Wartości i wartościowanie. Uczeń:
- 4) wskazuje różne sposoby wyrażania wartościowań w tekstach.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:
- 1) tworzy wypowiedzi ze świadomością ich funkcji sprawczej;
- 2) ocenia własną kompetencję językową (poprawność gramatyczną i słownikową) oraz kompetencję komunikacyjną (stosowność i skuteczność wypowiedzania się).